

Η δημιουργία των εθνικών κρατών

Να ένας χάρτης της Ευρώπης στις αρχές του 19ου αιώνα. Όπως διαπιστώνεις, τα σύνορα των χωρών ήταν πολύ διαφορετικά από τα σημερινά. Οι περισσότερες από τις αλλαγές αυτές έγιναν το 19ο αιώνα, τον αιώνα των επαναστάσεων και των εθνικών κρατών. Σε όλη τη διάρκεια του 19ου αιώνα πολλοί λαοί που ανήκαν σε μεγαλύτερες αυτοκρατορίες και βασιλεία πολέμησαν γιατί ήθελαν να είναι ανεξάρτητοι. Ήθελαν δηλαδή να ορίζουν μόνοι τους την τύχη τους. Έτσι δημιουργήθηκαν τα εθνικά κράτη.

Οι λαοί που επαναστάτησαν πίστευαν ότι είχαν πολλά κοινά που τους ένωναν: πίστευαν ότι το κοινό τους παρελθόν, η κοινή γλώσσα ή η θρησκεία, θα μπορούσε να τους οδηγήσει σε ένα κοινό μέλλον. Ωστόσο, σε πολλά ευρωπαϊκά κράτη υπάρχουν μειονότητες, δηλαδή ομάδες πληθυσμού που έχουν διαφορετική γλώσσα, θρησκεία και συνήθειες. Σήμερα οι μειονότητες έχουν ίσα δικαιώματα με όλους τους υπόλοιπους πολίτες.

Να παρατηρήσεις το χάρτη της Ευρώπης. Ποια κράτη δημιουργήθηκαν το 19ο αιώνα;

Οι αναταράξεις και οι ανακατατάξεις των συνόρων στην Ευρώπη συνεχίστηκαν μέχρι τις αρχές του 20ού αιώνα. Οι περισσότερες

έληξαν με το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, το 1918. Ωστόσο, αλλαγές στο χάρτη της Ευρώπης έγιναν και μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ακόμη και πρόσφατα, στις χώρες της ανατολικής και της νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Διασυνδέσεις

- * *Θυμόμαστε και γιορτάζουμε*, σελ. 2-3, 20-30.
- * *Χρονολόγιο*, σελ. 22-28.
- * Οι διασυνδέσεις αυτές είναι ενδεικτικές. Ενδεχομένως υπάρχουν και άλλες συνδέσεις που μπορείτε να τις χρησιμοποιήσετε ανάλογα με τη δυναμική του μαθήματος.

Βιβλιογραφία

- Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Το ευρώ, ένα νόμισμα για την Ευρώπη*, εκδ. Καλειδοσκόπιο, 1999.
 Ζακ Λε Γκοφ, *Η Ευρώπη, μια αφήγηση για παιδιά και νέους*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 1997.
 ΥΠΕΠΘ - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, *Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός και οι ρίζες του*, εκδ. ΟΕΔΒ, 1998.

Η βιομηχανική επανάσταση

Το 19ο αιώνα στην Αγγλία και στις άλλες χώρες της δυτικής Ευρώπης κατασκευάστηκαν μηχανές και δημιουργήθηκαν βιομηχανίες. Οι βιομηχανίες για να κινηθούν χρειάζονταν ενέργεια (άνθρακα) και εργατικά χέρια. Στα εργοστάσια δούλευαν εργάτες, άντρες, γυναίκες και παιδιά, για πάρα πολλές ώρες και με πολύ μικρό μισθό. Για να μεταφέρουν τα προϊόντα άρχισαν να χρησιμοποιούνται ατμοκίνητα τρένα και ατμόπλοια, ανοίχτηκαν δρόμοι. Τέλος, τα λιμάνια έγιναν πιο μεγάλα για να χωράνε περισσότερα και μεγαλύτερα πλοία. Όταν ανακαλύφθηκε ο ηλεκτρισμός, καινούριες μηχανές βοήθησαν τη βιομηχανία να αναπτυχθεί ακόμα περισσότερο. Με τη βιομηχανική επανάσταση οι χώρες της δυτικής Ευρώπης πλούτισαν από το εμπόριο. Όμως η εργασία στα εργοστάσια ήταν πολύ σκληρή!

Πολλοί από αυτούς που εργάζονταν στην παραγωγή των προϊόντων άρχισαν να οργανώνονται και να διεκδικούν καλύτερα μεροκάματα και συνθήκες δουλειάς. Έτσι, έφτιαξαν συνδικάτα για να υποστηρίξουν τις διεκδικήσεις τους.

Διασυνδέσεις

- * Χρονολόγιο, σελ. 22-28.
- * Τεχνολογία, εφευρέσεις, μεταφορές, Ένα μήνυμα σου στέλνω, σελ. 18-52, Οι εμπορικοί δρόμοι, σελ. 10-13.
- * Προϊόντα από μακρινές χώρες, Τα προϊόντα στην αγορά, σελ. 17-19, Τι ωραία που μυρίζει..., σελ. 21-27.
- * Οι διασυνδέσεις αυτές είναι ενδεικτικές. Ενδεχομένως υπάρχουν και άλλες συνδέσεις που μπορείτε να τις χρησιμοποιήσετε ανάλογα με τη δυναμική του μαθήματος.

Βιβλιογραφία

- Νιλ Άρντλι, *Το λεξικό των επιστημών*, εκδ. Ερευνητές, 1994.
 Νιλ Άρντλι, *Ανακαλύπτω την τεχνολογία*, εκδ. Ερευνητές, 1996.
 Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, *Το ευρώ, ένα νόμισμα για την Ευρώπη*, εκδ. Καλειδοσκόπιο, 1999.
 Ζακ Λε Γκοφ, *Η Ευρώπη, μια αφήγηση για παιδιά και νέους*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 1997.
 ΥΠΕΠΘ - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, *Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός και οι ρίζες του*, εκδ. ΟΕΔΒ, 1998.

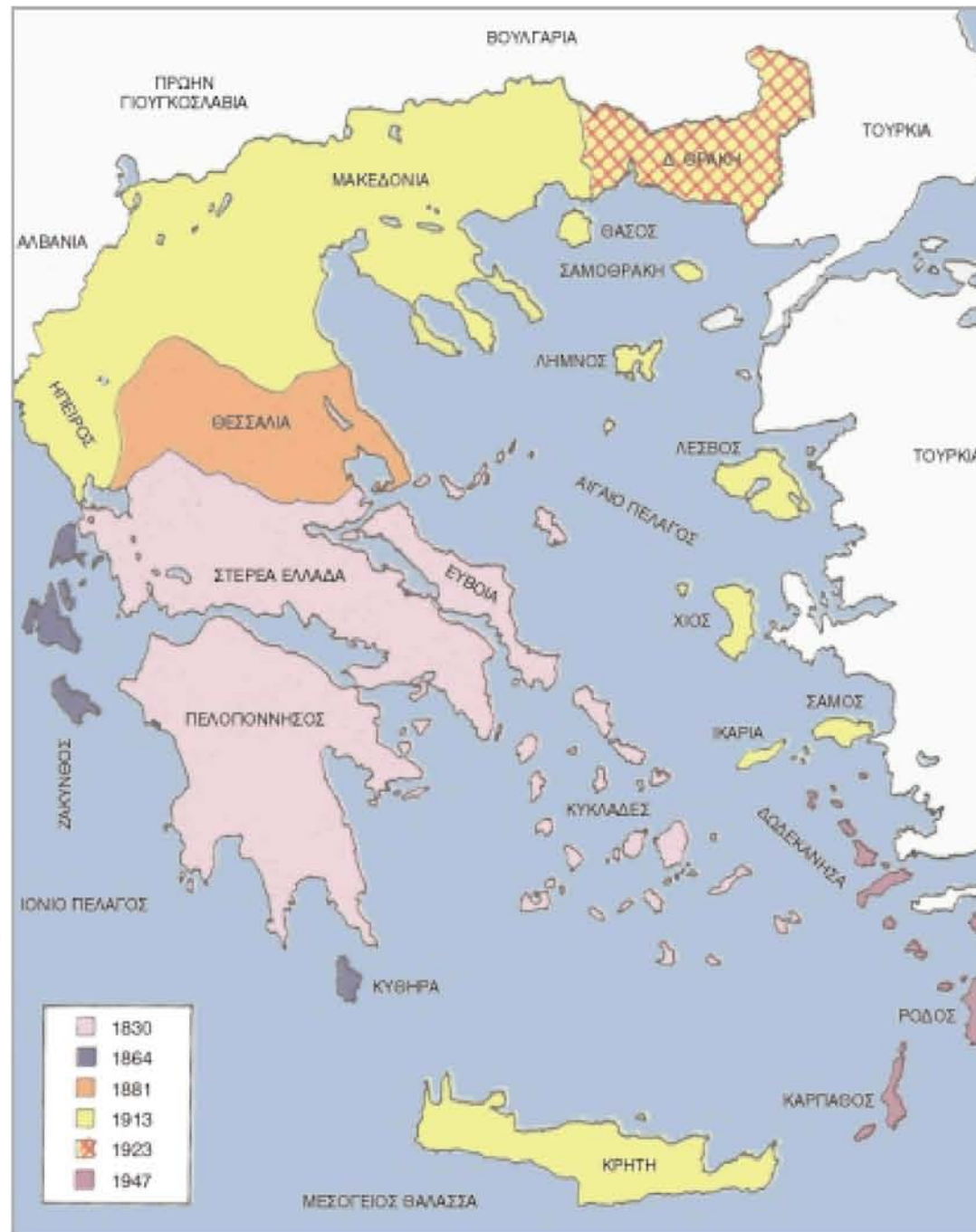
Το νέο ελληνικό κράτος

Ο αγώνας για την ανεξαρτησία της Ελλάδας άρχισε το 1821. Αυτοί που τον ξεκίνησαν είχαν επηρεαστεί από τις ιδέες της Γαλλικής επανάστασης. Το ελληνικό κράτος έγινε ανεξάρτητο το 1830.

Να παρατηρήσεις τα σύνορα της Ελλάδας (Ιόνια νησιά 1864, Θεσσαλία 1881, Κρήτη 1913, Μακεδονία 1913, Θράκη 1923, Ήπειρος, νησιά ανατολικού Αιγαίου 1913, Δωδεκάνησα 1947).

Η Ελλάδα τότε είχε μικρότερη έκταση. Μέχρι να φτάσει στα σημερινά της σύνορα πέρασαν πολλά χρόνια και έγιναν πολλοί πόλεμοι.

Στο χάρτη βλέπεις τις αλλαγές των συνόρων όχι μόνο της Ελλάδας αλλά και των άλλων βαλκανικών κρατών. Η Αλβανία έγινε ανεξάρτητη το 1912, η Σερβία, η Βουλγαρία και η Ρουμανία το 1878.

Διασυνδέσεις

- * *Θυμόμαστε και γιορτάζουμε*, σελ. 2-3, 20-30.
- * *Χρονολόγιο*, σελ. 22-28.
- * Γαλλική επανάσταση, Διαφωτισμός, στις καρτέλες με θέμα το Ρήγα Φεραίο.
- * Οι διασυνδέσεις αυτές είναι ενδεικτικές. Ενδεχομένως υπάρχουν και άλλες συνδέσεις που μπορείτε να τις χρησιμοποιήσετε ανάλογα με τη δυναμική του μαθήματος.

Βιβλιογραφία

- Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Το ευρώ, ένα νόμισμα για την Ευρώπη*, εκδ. Καλειδοσκόπιο, 1999.
- Ζακ Λε Γκοφ, *Η Ευρώπη, μια αφήγηση για παιδιά και νέους*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 1997.
- ΥΠΕΠΘ - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, *Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός και οι ρίζες του*, εκδ. ΟΕΔΒ, 1998.

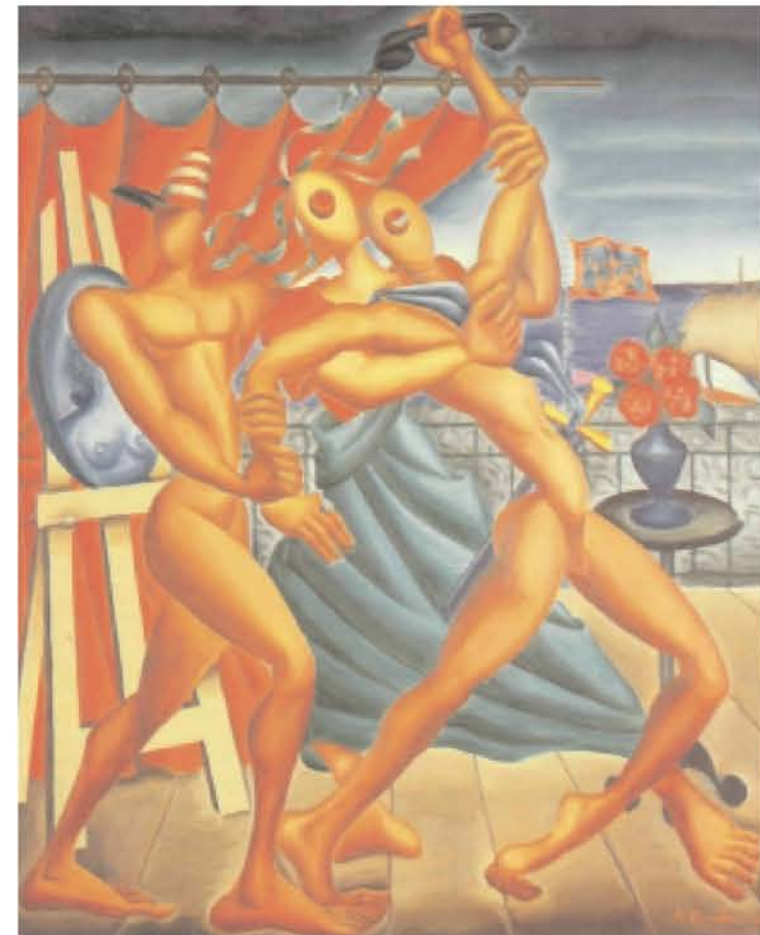

Μακριά από την Ευρώπη

Στο τέλος του 18ου αιώνα και στις αρχές του 19ου οι Ευρωπαίοι άποικοι της Αμερικής πολέμησαν για την ανεξαρτησία τους από τους Ισπανούς, τους Πορτογάλους, τους Άγγλους και τους Γάλλους, που είχαν εκεί αποικίες από πολλούς αιώνες.

Έτσι στη Βόρεια Αμερική, οι άποικοι διεκδίκησαν την ανεξαρτησία τους και δημιουργήθηκαν ο Καναδάς και οι Ηνωμένες Πολιτείες. Οι ντόπιοι όμως κάτοικοι, οι Ινδιάνοι, έμειναν στο περιθώριο. Επίσης, στις Ηνωμένες Πολιτείες είχαν μεταφερθεί εκατοντάδες χιλιάδες Αφρικανοί δούλοι, που δούλευαν στις φυτείες των λευκών. Η δουλεία καταργήθηκε το 1865, όταν έληξε ο αμερικανικός εμφύλιος πόλεμος.

Ο Σιμόν Μπολιβάρ οργάνωσε μαζί με άλλους τις επαναστάσεις στη Νότια Αμερική. Τον ζωγράφισε ο Νίκος Εγγονόπουλος, ένας Έλληνας ζωγράφος

και ποιητής. Στο ποίημα που έγραψε γι' αυτόν αναφέρονται τα ανεξάρτητα κράτη που δημιουργήθηκαν στη Νότια Αμερική. Διάβασε μερικούς στίχους:

...Μπολιβάρ! όνομα από μέταλλο και ξύλο, είσυνα ένα λουλούδι μέσ' στους μπαχτσέδες της Νότιας Αμερικής...

...Μπολιβάρ! Κράζω τ' όνομά σου...

...μέχρι του Παναμά, της Γκουατεμάλα, της Νικαράγκουα, του Οντουράς, της Αϊτής, του Σαν Ντομίνγκο, του Περού, της Βενεζουέλας, της Χιλής, της Αργεντινής, της Βραζιλίας, Ουρουγουάης, Παραγουάης, του Ισημερινού, ακόμα και του

Μεξικού... Μ' ένα σκληρό λιθάρι σκαλίζω το ονομά σου πάνω στην πέτρα, νάρχουνται αργότερα οι άνθρωποι να προσκυνούν...

Διασυνδέσεις

- * *Θυμόμαστε και γιορτάζουμε, σελ. 2-3, 20-30.*
- * *Χρονολόγιο, σελ. 22-28.*
- * *Ευρωπαϊκές αποικίες, στις καρτέλες με θέμα το Ρήγα Φεραίο.*
- * *Αποικισμός στην αρχαιότητα, στις καρτέλες με το ίδιο θέμα.*
- * *Οι διασυνδέσεις αυτές είναι ενδεικτικές. Ενδεχομένως υπάρχουν και άλλες συνδέσεις που μπορείτε να τις χρησιμοποιήσετε ανάλογα με τη δυναμική του μαθήματος.*

Βιβλιογραφία

Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Το ευρώ, ένα νόμισμα για την Ευρώπη, εκδ. Καλειδοσκόπιο, 1999.

Ζακ Λε Γκοφ, Η Ευρώπη, μια αφήγηση για παιδιά και νέους, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 1997.

ΥΠΕΠΘ - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός και οι ρίζες του, εκδ. ΟΕΔΒ, 1998.

Οι Ευρωπαίοι στις άλλες ηπείρους

Στην εικόνα βλέπεις ένα μισοφαγωμένο μήλο. Έτσι φαντάστηκε την Αφρική ένας εικονογράφος.

Γιατί τη ζωγράφισε έτσι;

Η Αφρική δεν ανήκε πια στους κατοίκους της. Την είχαν μοιραστεί οι Ευρωπαίοι, κυρίως οι Γάλλοι και οι Άγγλοι.

Το 19ο αιώνα τα ευρωπαϊκά κράτη κατέκτησαν καινούρια εδάφη στην Ασία και στην Αφρική και ίδρυσαν νέες αποικίες.

Αυτό έγινε γιατί μερικά ευρωπαϊκά κράτη, η Αγγλία, η Γαλλία, η Ολλανδία, η Γερμανία, είχαν αναπτύξει τη βιομηχανία τους και χρειάζονταν πρώτες ύλες -προϊόντα όπως το βαμβάκι, τα μέταλλα, η ξυλεία, οι πολύτιμες πέτρες και άλλα- που δεν υπήρχαν σε αφθονία στην περιοχή τους. Χρειάζονταν επίσης αγορές για να πουλούν τα προϊόντα που κατασκεύαζαν.

Η μεγαλύτερη αποικιακή χώρα ήταν η Βρετανική αυτοκρατορία. Έλεγαν μάλιστα ότι σ' αυτήν ο ήλιος δεν έδυε ποτέ.

Διασυνδέσεις

- * *Θυμόμαστε και γιορτάζουμε*, σελ. 2-3, 20-30.
- * *Χρονολόγιο*, σελ. 22-28.
- * Ευρωπαϊκές αποικίες, στις καρτέλες με θέμα το Ρήγα Φεραίο.
- * Αποικισμός στην αρχαιότητα, στις καρτέλες με το ίδιο θέμα.
- * Οι διασυνδέσεις αυτές είναι ενδεικτικές. Ενδεχομένως υπάρχουν και άλλες συνδέσεις που μπορείτε να τις χρησιμοποιήσετε ανάλογα με τη δυναμική του μαθήματος.

Βιβλιογραφία

- Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, *Το ευρώ, ένα νόμισμα για την Ευρώπη*, εκδ. Καλειδοσκόπιο, 1999.
- Ζακ Λε Γκοφ, *Η Ευρώπη, μια αφήγηση για παιδιά και νέους*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 1997.
- ΥΠΕΠΘ - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, *Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός και οι ρίζες του*, εκδ. ΟΕΔΒ, 1998.

Οι επιστημονικές ανακαλύψεις

- 1807 Τα πρώτα ατμόπλοια διασχίζουν τις θάλασσες.
- 1816 Εφευρίσκεται το στηθοσκόπιο.
- 1821 Παράγεται κίνηση από τον ηλεκτρισμό.
- 1824 Εφευρίσκεται το τσιμέντο.
- 1825 Οι πρώτοι ατμοκίνητοι σιδηρόδρομοι.
- 1831 Εφευρίσκεται ο ηλεκτροκινητήρας.
- 1839 Εφευρίσκεται η φωτογραφία.
- 1843 Το πρώτο υπερωκεάνιο διασχίζει τους ωκεανούς.

- 1844 Λειτουργεί ο τηλέγραφος.
- 1852 Τα ψηλά κτίρια αποκτούν ανελκυστήρες.
- 1858 Σχεδιάζονται τα ψυγεία.
- 1862 Εφευρίσκονται τα πολυβόλα.
- 1867 Εφευρίσκεται η γραφομηχανή.
- 1876 Εφευρίσκεται το τηλέφωνο.
- 1879 Εφευρίσκεται το ηλεκτρικό φως.
- 1884 Κυκλοφορούν στο εμπόριο τα στυλό.
- 1889 Οι πρώτες κινηματογραφικές ταινίες.

Διασυνδέσεις

- * Χρονολόγιο, σελ 22-28.
- * Τεχνολογία, εφευρέσεις, μεταφορές, Ένα μήνυμα σου στέλνω, σελ 18-52, Οι εμπορικοί δρόμοι, σελ 10-13.
- * Προϊόντα από μακρινές χώρες, Τα προϊόντα στην αγορά, σελ 17-19, Τι ωραία που μυρίζει..., σελ 21-27.
- Οι διασυνδέσεις αυτές είναι ενδεικτικές. Ενδεχομένως υπάρχουν και άλλες συνδέσεις που μπορείτε να τις χρησιμοποιήσετε ανάλογα με τη δυναμική του μαθήματος.

Βιβλιογραφία

- Νιλ Άρντλι, Το λεξικό των επιστημών, εκδ. Ερευνητές, 1994.
- Νιλ Άρντλι, Ανακαλύπτω την τεχνολογία, εκδ. Ερευνητές, 1996.
- Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Το ευρώ, ένα νόμισμα για την Ευρώπη, εκδ. Καλειδοσκόπιο, 1999.
- Ζακ Λε Γκοφ, Η Ευρώπη, μια αφήγηση για παιδιά και νέους, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 1997.
- ΥΠΕΠΘ - Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Ο ευρωπαϊκός πολιτισμός και οι ρίζες του, εκδ. ΟΕΔΒ, 1998.